

Staat doet aan framing in rechtszaak over SyRI. Verwijt eisers wat die niet stelden

Op 29 oktober 2019 was ik aanwezig bij de interessante rechtszitting over de wet SyRI. Die vond plaats in het paleis van Justitie in Den Haag. De eisende partij bestond uit een conglomeraat bestaande uit de Stichting Platform Bescherming Burgerrechten, het Nederlands Juristencomité voor de Mensenrechten (NJCM), Stichting Privacy First, Stichting KDVP, de Landelijke Cliëntenraad, de FNV en de auteurs Tommy Wieringa en Maxim Februari. De advocaten waren de heren [Linders](#) en [Ekker](#). De staat werd vertegenwoordigd door juristen van de landsadvocaat, het kantoor Pels Rijcken. Opvallend zwak was in mijn ogen het betoog van de meermalen secundair reagerende landsadvocate, mevrouw Bitter. Opvallend was dat ze eisers woorden in de mond legde die dezen nooit gebruikt hadden in [de pleitnota](#). Ze bestreed namelijk dat SyRI gedrag voorspelde van burgers. In de pleitnota van eisers is zoiets niet terug te vinden. Als er iemand over gedragsbeïnvloeding sprak in de stukken was het de staat wel. Die spreekt over één van de doelstellingen van SyRI dat die behelst “het trachten normconform gedrag te beïnvloeden”.

Goed bezocht

Het was een goede zaak dat bij deze zitting flink wat publiek aanwezig was. In de zaal waren als toehoorder aanwezig alle “usual suspects” die je kunt verwachten bij diepgaande debatten over privacy kunt verwachten. Ruim 70 personen van Privacy First, Platform Burgerrechten, FNV, Delete MassSurveillance, de Piratenpartij etc. Ook bezorgde burgers

waren aanwezig. Van de media waren de NOS en RTL aanwezig, die er op hun website en journaals over berichtten. Dat veel mensen en media op de hoogte waren was o.a. het gevolg [van de publieke aftrap van de juridische actie tegen SyRI](#) in januari 2018.

SyRI

De afkorting staat voor Systeem Risico Indicatie. [SyRI is niet één computerprogramma of systeem](#). Het is een geheel van procedures, beslis- en risicomodellen en softwaresystemen. De belangrijkste onderdelen van het systeem zijn geheim. Wie kan onderwerp zijn van analyse door het systeem? Welke handelingen kunnen daartoe aanleiding geven? Welke gegevens worden verwerkt? Hoe komt het systeem tot een uitkomst op basis van die analyse? Dat houdt de staat geheim. Op basis van SyRI worden databases van overheidsorganen (centrale of decentrale) en zelfstandige bestuursorganen aan elkaar gekoppeld om te kijken of op basis van bepaalde risico-indicatoren matches gevonden kunnen worden. De landsadvocate noemde het voorbeeld van het koppelen van waterverbruikscijfers aan bestanden van de gemeenten over het aantal bewoners op één adres. Bij zeer laag watergebruik en op papier meerdere bewoners op een adres zou dat dan kunnen wijzen op fraude.

Niets onrechtmatigs?

Het betoog van de landsadvocate kwam erop neer dat in de ogen van de Staat er toch niets mis kon zijn met opsporen van fraude in het sociale domein door middel van het koppelen van gegevens die op rechtmatige wijze verkregen waren. Ze ging daarbij totaal voorbij aan het principe van doelbinding bij het verkrijgen van data. Bij het koppelen verwerkt met data voor een totaal ander doel dan waarvoor deze verkregen zijn.

Dwingende maatschappelijke noodzaak?

De noodzaak op à la SyRI fraude op te sporen bestreden de eiser. Ze stelden dat er met een beroep op artikel 8 EVRM geen “pressing social need” is om met SyRI twee of meer databases te koppelen en dan weer een nieuw databestand te maken. Dat wordt dan door menselijke interventie nagelopen op vals positieven. Die bleken in de praktijk bij SyRI projecten in Capelle a/d IJssel en in Rotterdam trouwens in zeer grote mate aanwezig te zijn. Ook verweten eisers dat de Staat niet naar andere, veel minder ingrijpende, onderzoeksmethoden keek en kijkt.

Alternatieven

Door beide partijen niet genoemd ter rechtszitting zijn alternatieve ICT-methoden om verificatie/vergelijking van data uit verschillende databases te doen zonder koppeling van de hele databases. Dat was op zich jammer omdat zo het begrip subsidiariteit(Kan het ook niet op een minder ingrijpende manier) niet al te veel inhoud kreeg.

SyRI is nog maar het begin

De overheid heeft een voorliefde voor gecentraliseerde databases en het koppelen van dat soort databases. Men spreekt daarbij ook openlijk over het verrijken van data. SyRI is nu inzet van veel aandacht, maar de Staat heeft meer pijlen op de boog. In de zomer van 2018 heeft het kabinet een tweetal wetsontwerpen gelanceerd die strijdig zijn met de grondwettelijke rechten. Het gaat om [de Wet Gegevensverwerking door Samenwerkingsverbanden\(WGS\)](#) en de [Wet bevorderen samenwerking en rechtmatige zorg\(Wbsrz\)](#). Deze wetsontwerpen grijpen evenals de in 2014 door de overheid ingevoerde Systeem Risico Indexatie(Syri) door een wijziging van de wet SUWI(Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen) diep in het bestaan van de burger in.

Men zij dus gewaarschuwd.

W.J. Jongejan, 1 november 2019

Gebruik is van links op [de website van de Piratenpartij.](#)

Afbeelding van [rawpixel](#) via [Pixabay](#)